

КУЛЬТУРОЛОГІЯ

УДК 1:796.011

“ФІЛОСОФІЯ СПОРТУ” В ТЕОРЕТИЧНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ ТА ПРАКТИЧНІЙ ПЕРСПЕКТИВІ

Михайло Ібрагімов

*Національний університет фізичного виховання і спорту України,
вул. Фізкультури, 1, м. Київ, 03680, Україна,
rectorat@uni-sport.edu.ua*

На основі ретроспективного аналізу теоретичних настанов метою статті є спроба окреслити предметне поле і обґрунтувати життєву потребу у розвитку “філософії спорту” як теоретико-світоглядної основи фізкультурно-спортивної науки. Для вирішення проблеми автором пропонується абрис концепту “філософії спорту” у культуралістично-антропологічному дискурсі та стверджується, що її предметом є вчення про сутність спорту як соціокультурного феномену, який в образах фізичної культури інсценує суперечливі процеси тілесного самовдосконалення людини. У результатах позначено, що перспективи вибраного предмету дослідження зумовлюються рядом причин: 1) кризовим станом здоров’я населення, яке вимагає формування нової світоглядної парадигми фізичної культури і спорту; 2) необхідністю експлікації спеціально-прикладних наукових досліджень фізкультурно-спортивної галузі знань у загальне гуманітарне наукознавство.

Ключові слова: філософія, спорт, фізична культура, ретроспектива, перспектива.

Відповідно до програми XXIII Всесвітнього філософського конгресу (Греція, серпень 2013 р.) на спеціальній секції активно розглядали проблематику “філософії спорту”, де спорт презентували як важливий конструкт сучасного культурно-цивілізаційного процесу. Оскільки спортивне життя визнано гуманітарною спільнотою однією зі сфер суспільної життєдіяльності як “світ спорту”, що активно впливає на всі сторони людського буття, то на конгресі було поставлено стратегічне завдання – із сукупності численних наукових і культурно-антропологічних дискурсів виокремити “філософію спорту” в предмет спеціального інтегративного мислення про спорт. В американській і західноєвропейській науковій публіцистиці “філософія спорту” вже півстоліття існує як самостійний напрям [12, с. 150], але, як зазначають відомі польські філософи З. Кравчик та Е. Косевич, “досі точно не визначено об’єкт дослідження філософії спорту; не розроблено також головні категорії, поняття та дослідницькі процедури цієї нової галузі науки, яка ще формується” [22, с. 9]. Якщо характеризувати загальний світовий стан “філософії спорту”, то він позначається методологічною розмаїтістю, парадигмальною строкатістю, описовим за змістом декларативним та аксіологічною поліфонією, що відповідає сучасному рівню “загальної культури”

і філософської зокрема. Філософ М. Булатов констатує: “Для сучасного стану філософської думки України характерна розмаїтість принципів, бо майже кожен дослідник поєднує фрагменти різних учень. Тому стан думки не лише плюралістичний, а й еклектичний” [2, с. 356].

“Філософія спорту” як спеціальний напрям у гуманітарному наукознавстві не в змозі подолати сучасні тенденції в культурі, а є лише їхнім відлунням у пошуках власного предметного поля дослідження. Водночас спорт, якому інтелектуальна спільнота апіорі відмовляла у позитивній моральній доцільності (Е. Фром, Т. Адорно, Х. Штайніцер), через самодостатність завжди намагався зберегти свою репутацію згідно з тими критеріями розуміння культури, яка ігнорувала його. Змінився час, і змінилися його пріоритети. Проблема в тому, що в сучасній культурі виникла потужна соціальна структура, яка почала домінувати настільки, що може сповістити про формування своєрідної “спортосфери”, здатної впливати на національно-патріотичний, емоційно-психологічний та медико-біологічний стан особи в калейдоскопі панівних у суспільстві релятивістських цінностей. Оскільки загальна культура втратила свою силу як лейтмотиву для індивідуального і суспільного життя, перетворилася в дифузну “фонову величину”, то фізкультурно-спортивна культура, ґрунтуючись на гуманістичних ідеалах і цінностях, зберігає попередню її нормативність, хоча при цьому зазнає значних деформаційних модифікацій, як наприклад, “олімпійський рух” [9, с. 106–113]. У науковому обігу з’явився неологізм “кроскультура”, що позначає темпоральність взаємопроникнення різнобічних символів культури із залученням культурно-антропологічних та екзистенційних вимірів спорту у розумінні його не лише в ролі епіфеномена, а й “стабілізатора” загальної культури.

У сучасному науковому просторі активного розвитку набули дослідження спорту в суміжних гуманітарних галузях: нещодавно захищено дві докторські дисертації: “Трансформація інституту спорту в сучасному українському суспільстві” (О. Кириленко, 2013) і “Становлення та розвиток індустрії спорту: соціологічний вимір” (В. Лукашук, 2012). До того ж фізкультурно-спортивна галузь знань, що виокремилася у середині ХХ ст. із педагогічного континууму у самостійну прикладну і теоретичну сферу, стала потужною науковою базою людинознавства, активізувавши низку питань. В українській філософській думці “філософія спорту” ще не отримала широкого визнання, натомість постала проблема вироблення специфічного філософського інструментарію, відмінного від іншої системи знань про фізичну культуру і спорт. Чи існує в Україні теоретичне підґрунтя для розвитку “філософії спорту”? І яка практична доцільність для фізкультурно-спортивної науки філософських міркувань? Відповіді на поставлені питання можуть стати перспективними для філософських розвідок, наразі ж складемо їхній теоретико-світоглядний абрис, виходячи з реконструкції теоретичних здобутків.

Мета статті – окреслити життєву потребу в розвитку “філософії спорту”, щоб у такий спосіб привернути увагу української філософської та фізкультурно-спортивної спільноти до співпраці у вирішенні теоретичних і практичних завдань. Із багатогранного змістовного обсягу поняття “теоретична ретроспектива”, що передбачає історіософський аналіз, термінологічно використовуємо його в тексті лише для акцентування генези філософії спорту в різноманітних дискурсах.

Аналіз філософських літературних джерел свідчить про те, що в Україні, як і в усьому пострадянському просторі, склалася дещо парадоксальна ситуація. Останніми роками філософська думка у предмет свого дослідження активно інкорпорує проблему людської

тілесності, її етичну та естетичну культуру, соматичні екзистенціали, але при цьому зрідка звертається до експериментальних даних та теоретичних узагальнень у галузі фізкультурно-спортивної науки, безпосереднім об'єктом дослідження якої є тіло. Своєю чергою, фахівці, які вивчають наявні та потенційні біопсихологічні якості організму спортсменів під час їхньої підготовки до змагань, а також науковці з фізичного виховання, які опікуються гармонізацією духовного і тілесного здоров'я молоді, майже не звертаються до існуючих філософських роздумів щодо сенсу, доцільності, соціальної значущості спорту, його місця і ролі в системі світоглядних уподобань людей, хоча всіляко намагаються розкрити культурологічний потенціал фізичної культури і спорту [6, с. 97–110].

Принагідно звернемо увагу на те, що українська філософська думка й раніше не оминала фізкультурно-спортивну проблематику і з кінця 80-х років ХХ ст. періодично зверталася до неї. Так, філософська дисертаційна робота І. Тишковської “Діалектика соціального і біологічного в побудові загальної теорії фізичної культури”, сприяла становленню фізкультурно-спортивної науки в Україні [18, с. 6]. Наразі феномен спорту розглядають головню в розділі соціальної філософії, філософії культури, хоча при цьому побіжно висвітлюють духовно-особистісний, персоналістичний, гносеологічний та аксіологічний компоненти, які в межах цієї роботи повноцінно висвітлити не можливо.

Накопився значний теоретичний матеріал у ділянці філософії спорту, який потребує нових філософських інтерпретацій. Як новий напрям культурологічних досліджень, його предметна проблематика ілюстративно або суміжно присутня в дотичних працях із “філософії тілесності” (О. Гомілко, Л. Газнюк, В. Косяк, А. Коваденко, О. Муха, Л. Мазур, Ю. Компанієць, О. Вербицька) та теоретико-методологічних проблем рекреації, реабілітації, фізичного виховання, спортивної змагальної діяльності (О. Андреєва, Г. Безверхня, Т. Круцевич, В. Томенко), з “філософії олімпізму” (М. Булатова, С. Бубка, В. Платонов, Є. Приступа, М. Линець) [7, с. 48–55].

Про актуальність обраного дискурсу свідчить те, що у філософських і наукових колах, як і раніше, неоднозначно інтерпретують дескриптивність між філософією і спортом, тобто саму можливість такого виду дослідницького проекту як “філософію спорту”. Одні фахівці говорять про необхідність розвитку “філософії спорту” як інтегративного знання в системі фізкультурно-спортивної науки, а інші – висловлюють сумніви в доцільності її існування. Наприклад, російські філософи М. Шимін і А. Шиміна констатують: “Дослідження спорту набуло диференційованого характеру: є психологія спорту, політика у сфері спорту, правові основи фізкультурної діяльності, соціологія спорту тощо. За всієї багатогранності спортивної діяльності й різних способів її вивчення потрібні знання інтегративного характеру, що дають загальну картину спортивного світу” [20, с. 70]. На противагу їхнім думкам, професор у галузі соціології спорту Ю. Фомін висловлює сумніви щодо можливостей такого дисциплінарного напрямку, як “філософія спорту”, оскільки вважає її “витівкою байдужого розуму”, що не відповідає природі традиційної філософії як “загальної науки” (Аристотель) і проклинає сучасну філософію археоавангарду (Ф. Гіренок), називає постмодернізм “беззмисловою, порожньою балаканиною”; а тому, на його думку, словосполучення “філософія спорту”, “філософія біології” тощо “не можна вважати розділами філософії як науки, інакше тоді, наприклад, з'явиться філософія пожежної або каналізаційної справи” [19, с. 97].

Водночас учені в галузі фізкультурно-спортивної науки намагаються проникнути в сутність фізичної культури, в теорії якої “виразно починає проявлятися зв'язок між

інтегральною індивідуальністю людини (в її соматопсихічній і соціокультурній єдності) та сутнісним змістом фізкультурної діяльності, що має внутрішню (ідеальну) і зовнішню (сприйнятливую – рухову) сторони” [14, с. 14]. Професор педагогіки спорту Ю. Ніколаєв акцентує, що головним у визначенні суті фізичної культури є духовно-особистісний розвиток людини, який “знімає протиріччя, що тривало десятиліттями між руховим компонентом, як головним елементом фізкультурної діяльності, та соціокультурним компонентом” [14, с. 14].

Сучасна фізкультурно-спортивна галузь знань нагально потребує філософського осмислення пройденого етапу свого становлення як науки. Багато вчених нарікають на те, що проблемним залишається концептуальне бачення самої теорії фізичної культури. Виокремившись із педагогічної сфери і ґрунтуючись на медико-біологічних та інших природничих науках, вона тривалий час накопичувала свій теоретичний досвід на базі структуралістської методології. Історично вона себе виправдала, оскільки існувала практична потреба метафізичного описування окремих властивостей тілесного організму людини, які можна було б використати в емпіричних вимірах поведінки спортсмена і налагодити спортивно-тренувальний процес, спрямований на досягнення високих результатів і перемог у змаганнях, та застосувати здобуті результати у розробці методик покращення ефективності для здоров’я тілесної рухової активності у фізичному вихованні. Але в сучасних умовах бурхливого розвитку фізкультурно-спортивної науки структуралістська методологія не може охопити всього багатства експериментального досвіду, і теоретична її частина поступово втрачає методологічну функцію для прикладних досліджень. Із цього приводу М. Візтей зазначає, що “корисніше було б спробувати, спираючись на вихідні поняття, поглибити суть висловлених у них думок, а не намагатись просто розширити їх і фактично ускладнити концептуальну розмитість і без того методологічно розфокусованих суджень, тавтологічно вибудовуючи відповідні дефініції” [3, с. 27].

Сучасні теоретики фізичної культури висловлюють протилежні думки про побудову її методологічної осі. Одні скаржаться на те, що досі “класична теорія спорту, яка зародилася у 1950–1960-х роках, як теорія спортивного тренування, до нашого часу так і не змогла вийти за межі педагогічної теорії побудови тренувального процесу” [16, с. 16]. Інші теоретики, висловлюючи незадоволеність тим, що фізична культура “до цього часу ще не має “інтегративної” теорії, тому що вона і розроблялася не як наукова, а як навчальна дисципліна”, вважають, що у фізичній культурі “система знання в дусі часу перевантажена технологіями бойових мистецтв, збереженням здоров’я, “успішних виступів” і самовиживанням” [13, с. 15–20].

Професор В. Сутула резюмує: “Актуальні розробки узагальненої теорії фізичної культури виразно простежується у працях Н. Пономарьова (1974, 1996), Г. Наталова (1998, 2005), В. Видріна (1974, 1996, 2003, 2008 та ін.), Л. Матвеева (2003, 2009), Ю. Ніколаєва (2001–2012). На думку цих фахівців, сучасні підходи до вивчення фізичної культури повинні ґрунтуватися на переосмисленні інтеграційних процесів, що розгортаються в цій сфері суспільного життя, при цьому доцільним є використання соціокультурологічного підходу, а також закону взаємозв’язку потреб і діяльності” [17, с. 82]. Якщо говорити про кризу в теорії фізичної культури, то це – “криза росту”. Подібні кризи виникають на певному періоді в кожній науці, і шляхи її подолання завжди знаходяться у філософській методології, а точніше – у необхідності зміни її парадигми.

Отже, гуманітарії наполягають на необхідності філософського осмислення досягнень фізкультурно-спортивної науки, а фахівців у цій галузі цікавить специфіка філософської

думки і сама можливість її проникнення в раніше невідомі пласти життя. Характерно, що спеціалісти вже не вважають фізкультурно-спортивну рухову активність самоціллю, а розглядають її в царині культурно-цивілізаційного розвитку людини, самозбереження її психосоматичної цілісності. Філософсько-антропологічний компонент фізичної культури і спорту виявляється в їхній соціокультурній цінності, позаяк вони демонструють суперечності, складнощі, адаптаційні виклики, що існують у сучасному комп'ютеризовано-інформативному соціумі. Людиномірність, у всіх її варіантах – “людино(роз)мірність”, “людино(без)мірність”, “людино(над)мірність” – у фізкультурно-спортивній діяльності постає як смислодоцільний і найважливіший її конструкт [8, с. 229–234].

У сучасних дисертаційних роботах спостерігаємо прагнення авторів дати концептуальний виклад спорту як соціального явища, яке “перебуває в процесі постійної легітимізації, вирішує важливі соціальні й інституціональні завдання”, але при цьому вони вказують на неможливість його однозначного визначення через соціальну багатофункціональність, що постійно розширюється. Дослідник С. Бацунов у кандидатській дисертації зі соціальної філософії “Спорт як соціокультурний феномен” вбачає цілісність спорту в єдності і взаємовпливі всіх його структурних елементів, а об'єднуючу роль, на його думку, відіграє людська спрямованість спорту, яка реалізується через соціокультурну, символічну, інтеграційну, таку, генеруючу, пізнавальну, комунікативну, гедонічну, компенсаторну, соціально-емоційну, естетично-емоційну, політичну функції, а так само через функції соціалізації, соціальної мобільності, ціннісної орієнтованості [1, с. 18–19]. Погляд автора на соціальне буття спорту як специфічного виробництва розважальних і показових людських надможливостей можна вважати достатньо перспективним, оскільки спорт, “будучи невід'ємною складовою дозвільної форми соціуму, є культурним активізмом ігрової змалгальності людини” [1, с. 15].

Французький філософ Б. Жьо вважає, що спорт – це об'єднання соціокультурних елементів вищого порядку і розвиває ідею про спорт як “контрасуспільство з багатьма протиріччями”. Г. Люшен (Німеччина) на Всесвітньому науковому конгресі “Спорт у сучасному суспільстві” (Тбілісі, 10–15 червня 1980 р.) заявив: “Нині я вважаю дуже сприятливим той факт, що ми вперше зробили описовий і феноменологічний аналіз, коли говорили про діалектичну структуру спортивного змагання і про його можливі наслідки для світу” [10, с. 561].

Екзистенційно-феноменологічний підхід до “філософії спорту” як соціокультурного феномену запропоновано в дисертації С. Могильової “Сучасний спорт в екзистенціальному і соціально-комунікативному вимірах”. Вона зазначає, що в товаристві глядачів, або в “суспільстві спектаклю”, можливості впливу спорту на взаємини людей є досить потужними й одночасно не завжди передбачуваними та сприйнятливими у своїх наслідках. Росте напруження між екзистенціальним виміром спорту, який, за своєю суттю, не можливий поза атмосферою свободи і його соціально-комунікативним виміром, який її формує, а отже, обмежує [11, с. 3].

Розмаїтістю підходів до філософських проблем у фізичному вихованні та спорті позначаються новітні наукові дослідження фахівців цієї галузі. Професор А. Цьось розробив цілу систему залучення учнів на уроках фізкультури до вивчення національного культурного багатства України, що сприяє розвитку різноманітних інтересів учнівської молоді та усуненню недоліків у поведінці окремих недбалих школярів. При цьому вчені в галузі фізичного

виховання своєрідно трактують філософські проблеми інтерсуб'єктивних стосунків суб'єкта виховання, закликаючи, щоб педагог добре знав не лише окремого учня, а й атмосферу колективу класу, в якому той формується [4, с. 34].

Із наведених прикладів показовим є те, що йде двосторонній рух думки до утворення нової спеціальної галузі знання – “філософії спорту” – завдяки впровадженню у фізкультурно-спортивну науку філософського інструментарію і, навпаки, збагачення філософської проблематики фізкультурно-спортивною практикою. Оскільки громадська думка не схильна включати уроки фізкультури до соціальних параметрів, що становлять культурологічну цінність у педагогічному процесі, то філософія спорту має її активізувати навколо позитивного впливу фізичного виховання на здоров'я молоде покоління [21, с. 38].

На пострадянському просторі у фізкультурно-спортивному наукознавстві такий підхід ще не досить розвинений, і в основному його концептуальну цілісність вбачають на основі наукової методології. Філософ В. Столяров, який віддав велику частину життя становленню філософії спорту, називає її комплексною, інтеграційною міждисциплінарною дисципліною. Позначаючи “допоміжний”, характерний для науки спосіб звернення до проблем спорту, і “спеціальний”, притаманний філософії спорту розгляд його в ролі головного й основного предмета аналізу, він говорить: “Здавалося б, різномірні проблеми цієї дисципліни об'єднують не лише їхній тісний взаємозв'язок, але і те, що всі вони передбачають осмислення граничних підстав, фундаментальних передумов тих форм соціального буття і життєдіяльності, які пов'язані зі спортом і тілесністю людини” [15, с. 30].

Наприклад, реалізація поставлених завдань передбачає розробку нової концепції науково-теоретичних положень, що розкривають сутність і зміст рекреаційної діяльності з різним контингентом населення, виявленні її компонентів, зв'язків і відношень. Побудова концепції фізкультурно-спортивної рекреації як суспільної сфери життєдіяльності можлива лише за умов дотримання епістемологічної методології, в якій людину розглядають як суб'єкт і об'єкт власної життєтворчості. Фізкультурно-спортивна рекреація з усім комплексом оздоровчих технологій є органічною і безпосередньою, продуктивною і прогресивною формою відтворення життя.

Натомість умовно можна говорити про декілька методологічних вимірів у дослідженнях із фізкультурно-спортивної рекреації. Передусім це використання *структурно-функціональної методології*, що містить сукупність методів і процедур, які становлять дослідницький арсенал конкретної науки як вчення про них. До наступного виміру можна зарахувати *культурно-антропологічну методологію*, що містить історичні та соціологічні аспекти розвитку фізичної рекреації, висвітлює важливі педагогічні питання, пов'язані з формуванням інтересу населення до занять фізичною рекреацією, її виховною роллю і впливом на особистість і суспільство. Плідним у визначенні історичних етапів розвитку рекреації і фізкультурно-спортивної науки в цілому може бути використання *парадигмального підходу* (Т. Кун). Він дає змогу включити широкий спектр умов та особливостей під час організації і проведення експериментів і усього дослідження, зберігає хронологічно-проблемний принцип його будови та дотримується усталених у науковому товаристві вимог до вибору процедур, що забезпечують отримання фактичного матеріалу, його первинну обробку та співвіднесення з емпіричним досвідом (К. Попер).

До аналізу названої проблематики пропонуємо авторську позицію відносно предмета, структури і методології філософії спорту, викладену в спеціалізованих фізкультурно-

спортивних і філософських виданнях (2007–2013), в яких спортивну діяльність розглядають в екзистенціалістсько-феноменологічному вимірі. Теоретичне обґрунтування предметного поля “філософії спорту” як нового напрямку в українському наукознавстві сприяло б збагаченню філософської антропології здобутками фізкультурно-спортивної галузі знань у вивченні мінливої сутності людини. Так на розгляд філософської спільноти запропоновано визначення предмета “філософії спорту” як міждисциплінарної галузі знань про сутність спорту як соціокультурного феномену, що в образах фізичної культури інсценує суперечливі процеси тілесного, психосоматичного самовдосконалення людини [5, с. 168].

Отже, можна констатувати, що накопичений досвід тілесної практики і її експериментальне застосування у спортивній змагальній діяльності та розроблені в цій галузі знань ефективні методики фізичного виховання наразі вимагають філософської рефлексії. Філософія спорту в запропонованому антропологічному дискурсі має показати значення філософського інструментарію у подальшому розвитку теорії фізичної культури та спорту, оновленні її термінологічного арсеналу і використанні світоглядних засад сучасної культури для підвищення авторитету спортсменів та інших фахівців із фізичного виховання як творчих особистостей, що опікуються станом здоров’я населення. З огляду на кризовий стан здоров’я населення і необхідності вироблення нової філософсько-світоглядної парадигми фізичної культури і спорту, нагальними і перспективними завданнями у розвитку “філософії спорту” як нового напрямку культурно-антропологічних досліджень може бути:

- ▶ аналіз стану досліджуваної проблеми, узагальнення українського і світового досвіду та визначення проблемного поля у царині “філософії спорту” як міждисциплінарної галузі знань;
- ▶ визначення змісту понятійно-категоріального апарату “філософії спорту”, який, з одного боку, узгоджувався із формами традиційного мислення в галузі фізичного виховання і спорту, а з іншого, – доповнював наявні тенденції у розвитку української філософської думки новим концептом “тілесного досвіду”, здобутого у фізкультурно-спортивній діяльності;
- ▶ визначення структури “філософії спорту” як навчально-виховної дисципліни та актуальності подальшої теоретичної розробки її проблематики для застосування в педагогічній практиці навчального процесу;
- ▶ обґрунтування теоретико-світоглядних засад фізкультурно-спортивної діяльності, як такої, що маніфестує у загальній культурі “тілесний образ” світу і сприяє інтеріоризації людиною своєї самодостатності в ньому та допомагає активізації власної рухової активності;
- ▶ узагальнення досвіду соціально-гуманітарних досліджень у галузі фізичного виховання і спорту та демонстрування їхньої практичної спрямованості у сфері формування суспільної думки щодо культурологічного потенціалу фізичної культури та ціннісні орієнтації різних категорій населення до занять із фізичного виховання;
- ▶ розкриття інтегративної ролі філософського знання у подальшому розвитку теоретико-методологічних засад фізкультурно-спортивної галузі знань як специфічної сфери наукознавства, спрямованої на поглиблене вивчення адаптивних можливостей людини, як психосоматичної істоти, до нових історичних умов;
- ▶ вивчення морально-професійних якостей особи спортсмена, його творчих потенцій, показ необхідності у спортивно-тренувальній практиці враховувати індивідуальні

якості окремого спортсмена, його цілісного світоглядного сприйняття власної професійної діяльності у культурно-цивілізаційному процесі;

- ▶ розвиток фізкультурно-спортивного світогляду орієнтує на збереження цілісності людини у розмаїтті інтелектуальних перепитій культури постмодерну з урахуванням природно-культурних аспектів її тілесності.

Звичайно, наведений перелік не висчерпує всього багатства проблематики “філософії спорту” як міждисциплінарної, інтегративної галузі знань, що маніфестує культуру людської тілесності. Як висновок, наголосимо: вся робота має проблемно-постановний характер, бо в українській теоретичній ойкумені формується новий напрям у пізнанні людини, яке можна було б назвати *гуманітарним спортивним наукознавством*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бацунов С. Спорт як соціокультурний феномен: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук. Запоріжжя, 2012.
2. Булатов М. Філософський словник. К.: “Стилос”, 2009.
3. Визитей Н. Введение в теорию физической культуры: учеб. пособие. Ч.ч.: Valinex SA, 2008.
4. Гац Г. Характеристика діагностичних методик у педагогічній діяльності вчителя фізичної культури // Фіз. виховання, спорт і культура здоров’я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Луцьк, 2011. №3 (15).
5. Ібрагімов М. Філософія спорту: седиментація смислів у концептуальному обрисі предмета дослідження // Мультиверсум. Філософський альманах. К., 2013. Вип. 3 (121).
6. Ібрагімов М. Філософія спорту в генезі історико-культурологічних студій та вітчизняних перспектив // Філософська думка, 2014. №1.
7. Ібрагімов М. “Філософія спорту”: чи буде плідною філософія на ниві спорту? // Молода спортивна наука України. Львів, 2011. Т. 4.
8. Ібрагімов М. Спорт як експлікація “людино(без)мірності” у життєтворчому процесі // Практична філософія. К., 2013. №1 (№47).
9. Люкевич В. Спорт как/и нездоровый образ жизни // Парадигма здорового способу життя: духовні та фізичні компоненти. К., 2010.
10. Люшен Г. Спорт, конфликты и мир // Спорт в современном обществе: сб. науч. мат. М.: ФиС., 1982.
11. Могільова С. Сучасний спорт в екзистенціальному та соціально-комунікативному вимірах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук. Х.: Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2008.
12. Морган У. Философия спорта. Исторический и концептуальный обзор и оценка ее будущего // Логос, 2006. №3 (54).
13. Наталов Г. Проблемное поле науки и мониторинг истины // Теория и практика физ. культуры, 2005. №11.
14. Николаев Ю. Теория и практика физической культуры в первой трети XXI века // Теория и практика физ. культуры, 2010. №9.
15. Столяров В. Философия спорта и телесности человека: Монография. В 2-х кн. М.: “Университетская книга”, 2011. Кн. 1.

16. Сутула В. Некоторые противоречия в развитии современной теории спорта // Теория и практика физ. культуры, 2001. № 4.
17. Сутула В. Системоутворюючий фактор діяльності у формуванні фізичної культури особистості // Теорія і методика фіз. виховання і спорту, 2013. №3.
18. Тышкова И. Диалектика социального и биологического в построении общей теории физической культуры: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. филос. наук. К., 1989.
19. Фомин Ю. Методологические основы теории спорта или философия спорта? // Теория и практика физ. культуры, 2011. № 12.
20. Шимин Н. Идолы и идеалы в спорте // Физ. культура и здоровье, 2007. №1.
21. Bulych E. Srodowisko wodne – mater and matrix zycia i zdrowia: zalety i niebezpieczenstwa // Problemy bezpieczenstwa w wodzie i ratowania tonacych – teoria praktyce. – Miedzynarodowa Konferencja Naukowa z okazji jubileuszu 50-lecia WOPR 2 maja. Krakow, 2012.
22. Kosiewicz J., Krawczyk Z. Philosophy of Sport or Philosophical Reflection over Sport // Philosophy of Physical Culture: Proceedings of the International Conference held in Olomouc, Czech Republic, September 1–3, 1996. Olomouc, 1997.

“PHILOSOPHY OF SPORTS” IN THE THEORETICAL RETROSPECTIVE AND PRACTICAL PERSPECTIVE

Michailo Ibragimov

*National University of Physical Education and Sport of Ukraine,
Physical Education str., 1, Kyiv, 03680, Ukraine,
rectorat@uni-sport.edu.ua*

Based on a retrospective analysis of theoretical guidance, the aim of the article is an attempt to describe the subject matter of life and justify the need for the development of “Philosophy of Sports” as a theoretical and ideological foundations of sports science. To solve the problem, the author proposed outline of the concept “Philosophy of Sports” in cultural-anthropological discourse and argues that its subject is the doctrine of the nature of sport as a social and cultural phenomenon that in images of physical culture imitates the processes of bodily self-contradictory man. The study indicated that the prospects for a selected object are determined by a number of reasons: 1) the crisis in public health, which requires the formation of a new ideological paradigm of physical culture and sports, and 2) the need explication specially applied research of sports industry knowledge to the overall humanitarian science.

Keywords: philosophy, sports, physical culture, retrospective perspective.

“ФИЛОСОФИЯ СПОРТА” В ТЕОРЕТИЧЕСКОЙ РЕТРОСПЕКТИВЕ И ПРАКТИЧЕСКОЙ ПЕРСПЕКТИВЕ

Михаил Ибрагимов

*Национальный университет физического воспитания и спорта Украины,
ул. Физкультуры, 1, г. Киев, 03680, Украина,
rectorat@uni-sport.edu.ua*

На основе ретроспективного анализа теоретических установок целью статьи является попытка очертить предметное поле и обосновать жизненную потребность в развитии “философии спорта” как теоретико-мировоззренческой основы физкультурно-спортивной науки. Для решения проблемы автором предлагается абрис концепта “философии спорта” в культуралистично-антропологическом дискурсе и утверждается, что ее предметом является учение о сущности спорта как социокультурного феномена, который в образах физической культуры инсценирует противоречивые процессы телесного самосовершенствования человека. В результатах обозначены перспективы избранного предмета исследования, которые обусловлены рядом причин: 1) кризисным состоянием здоровья населения, что требует формирования новой мировоззренческой парадигмы физической культуры и спорта; 2) необходимости экспликации специально-прикладных научных исследований физкультурно-спортивной отрасли знаний в общее гуманитарное науковедение.

Ключевые слова: философия, спорт, физическая культура, ретроспектива, перспектива.

Стаття надійшла до редколегії 10.03.2014

Прийнята до друку 7.04.2014